

**ROVAKAAREN YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON
VALVONTASUUNNITELMA
2015 -2019
PÄIVITYS 2018**

YLEINEN OSA	3
Valvontasuunnitelman laatiminen ja hyväksyntä	3
Ohjelmakauden 2015 – 2019 teema.....	3
Säädösperusta.....	3
Tarkastus	4
Riskinarviointi ja tarkastustiheys	4
Näytteenotto ja valvontaprojektit.....	4
Kunnan valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi ja raportointi.....	5
Valvonnan voimavarat ja niiden käyttö eri osa-alueille vuonna 2018.....	5
Terveysvalvonnan resurssit.....	6
Koulutussuunnitelma	6
Tietojärjestelmä.....	6
Varautuminen erityistilanteisiin	6
Viestintä	7
Valvonnan maksullisuus	7
ELINTARVIKEVALVONTASUUNNITELMA	8
Yleistä	8
Tarkastusten sisällön määrittäminen.....	8
Valvontakohteiden tarkastustiheys	8
Hallinnollisten pakkokeinojen käyttö	9
Näytteenotto ja näytteen tutkiminen	9
Valtakunnalliseen valvontaohjelmaan sisältyvät valvontaprojektit.....	10
Elintarvikevalvonta ja valvonnan suoritteet 2018.....	10
Suunnittelematon elintarvikevalvonta.....	10
TERVEYDENSUOJELUN VALVONTASUUNNITELMA	11
Yleistä	11
Valvontakohteiden tarkastustiheys ja riskinarviointi.....	11
Tarkastukseen käytettävä aika	12
Kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto, mittaukset ja tutkimukset.....	12
Näytteenottosuunnitelma	13
Laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu.....	13
Painopisteet vuosina 2015-2019	13
Tietojärjestelmä.....	14
Raportointi	15
TUPAKKALAIN MUKAINEN VALVONTASUUNNITELMA	16
Johdanto	16
Kunnan tupakkalain mukaiset valvontatehtävät	16
Valvonnan maksullisuus	17
Valvonnan painopistealueet	17
Valvontaprojektit	18
Tarkastukset ja pakkokeinot.....	18
Riskinarviointi, tarkastustiheys ja tarkastukseen käytettävä aika	19
LIITTEET	20
Ympäristöterveysvalvonnan keskeiset toimenpiteet vuonna 2018	20
Elintarvikevalvonnan tarkastussuunnitelma vuodelle 2018.....	21
Terveydensuojelun tarkastussuunnitelma vuodelle 2018	22
Tupakkoinnin ja tupakan myynnin valvonnan tarkastussuunnitelma vuodelle 2018	22

YLEINEN OSA

Keskusvirastot (Elintarviketurvallisuusvirasto Evira ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira) ohjaavat kuntia laatimaan ympäristöterveydenhuollon yhteisen valvontasuunnitelman. Valvontasuunnitelma perustuu ympäristöterveydenhuollon yhteiseen valtakunnalliseen valvontaohjelmaan ja siihen tulee olla kirjattuna ympäristöterveydenhuollon eri osa-alueiden valvonta.

Valvontaohjelma vuosille 2015–2019 on laadittu koskemaan Rovaniemen, Ranuan, Pellon, Ylitornion ja Kolarin muodostamaa ympäristöterveydenhuollon seudullista yksikköä, Rovakaaren ympäristöterveydenhuoltoa. Valvontasuunnitelman tavoitteena on se, että toimialakohtaiset valvontaohjelmat ovat keskeisten perusteiden suhteen yhtenevät ja käytössä olevat voimavarat tulevat käytetyksi mahdollisimman tehokkaasti. Valvontaohjelma on edellytys valvonnasta perittäville maksuille.

Rovakaaren ympäristöterveydenhuollon toimialojen valvontaviranomaisena toimii Rovaniemen kaupungin ympäristölautakunta.

Valvontasuunnitelman laatiminen ja hyväksyntä

Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman laatimisessa on huomioitu eri lakien mukaiset keskusvirastojen ohjeet ja valvonnan painopistealueet, jotka sisältyvät keskusvirastojen laatimaan ympäristöterveydenhuollon yhteiseen valtakunnalliseen valvontaohjelmaan, sekä paikalliset olosuhteet ja elinkeinorakenne. Valvontasuunnitelman hyväksyy Rovaniemen kaupungin ympäristölautakunta.

Ohjelmakauden 2015 – 2019 teema

Koko ympäristöterveydenhuollon yhteisenä teemana ohjelmakaudella 2015 -2019 on ”Valvonnan vaikuttavuus”.

Valvontatoimien vaikuttavuutta voidaan tarkastustoiminnan ohella lisätä tehostamalla muita valvontaa tukevia toimia, kuten kouluttamista, tiedottamista sekä niitä toimia, jotka kannustavat toiminnanharjoittajia huolehtimaan lainsäädännössä asetettujen velvollisuuksien täyttämisestä.

Säädösperusta

Elintarvikelaki (23/2006, muutos 1153/2016) 48 §

Tupakkalaki (549/2016) 84 §

Terveydensuojelulaki (763/1994, muutos 942/2016) 6 §

Tarkastus

Tarkastustoiminnalla selvitetään valvottavan kohteen tai toiminnan vaatimuksenmukaisuutta. Valtakunnallisen valvontaohjelman eri lakeja koskevissa omissa valvontasuunnitelmissa määritellään tarkemmin tarkastusten sisältö. Osassa kohteita tehdään samanaikaisesti tarkastus koskien useampaa lakia. Tarkastus voi kohdistua tiloihin, toimintatapoihin, asiakirjoihin ja tuotteisiin. Tarkastus voi sisältää näytteiden ottoa ja mittauksia kohteen, kohteessa harjoitettavan toiminnan tai siellä valmistettavien tuotteiden tai tarjottavien palvelujen terveyshaittojen, turvallisuuden ja määräystenmukaisuuden arvioimiseksi. Pelkkä näytteenottokäynti ei ole tarkastus. Valvontakäynnistä tehdään tarkastuskertomus, joka annetaan asianomaiselle tiedoksi.

Riskinarviointi ja tarkastustiheys

Liitteenä oleviin toimialakohtaisiin tarkastussuunnitelmiin on kirjattu valvontakohteet tarkastusmäärineen. Rovakaaren ympäristöterveydenhuollossa ei ole käytössä kohdekohtaista, riskinarviointiin perustuvaa, tarkastussuunnitelmaa. Kohdekohtaisen, riskinarviointiin perustuvan tarkastussuunnitelman laatimisesta on toistaiseksi luovuttu resurssivajeen takia.

Kohdekohtainen tarkastustiheys riippuu kohteen tosiasiallisista riskeistä. Esimerkiksi hyvin toimiva omavalvonta tai vastaava muu kohteessa tehtävä sisäinen valvonta, laadunvalvonta tai käyttötarkkailu ovat omiaan pienentämään riskiä ja tätä kautta suunnitelmallisten tarkastusten tiheyttä. Toisaalta toimijan laiminlyönnit tai toistuvasti kuluttajilta tai toisilta elinkeinonharjoittajilta tulleet toimintaa koskevat ilmoitukset voivat olla peruste nostaa tarkastustiheyttä (= kohdekohtainen riskinarviointi).

Riskinarviointilla on suuri merkitys ympäristöterveydenhuollon voimavarojen oikean kohdentamisen suunnittelussa. Voimavaroja kohdennetaan erityisesti niihin kohdetyyppeihin, joiden valvonta on edellisten vuosien aikana ollut vähäistä ja toiminnan riskit merkittävät.

Suunniteltujen tarkastusten lisäksi tarkastuksia tehdään myös muista syistä, esimerkiksi uusien valvontakohteiden tarkastukset ja valitusten perusteella.

Näytteenotto ja valvontaprojektit

Näytteenottosuunnitelma ja vuosittaiset valvontaprojektit on huomioitu toimialakohtaisissa valvontasuunnitelmissa. Valvontaprojektit voivat olla valtakunnallisia, alueellisia tai omaa seutukuntaa koskevia. Toimialakohtaisissa valvontasuunnitelmissa on näytteenottosuunnitelma. Tämän näytteenoton kustannukset kohdistuvat joko toiminnanharjoittajalle tai kunnalle (viranomaisnäytteet). Tulosten perusteella voidaan valvontaa kohdentaa tehokkaammin.

Kunnan valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi ja raportointi

Rovaniemen kaupungin ympäristölautakunta arvioi valvontaohjelman toteutumista vuosittain seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä. Arviointia hyödynnetään ympäristöterveydenhuollon valvonnan kehittämisessä, valvonnan toimivuuden varmistamisessa ja uusien suunnitelmien laadinnassa. Arvioinnissa kuvataan tarkastusten kattavuus, säädösten mukainen näytteenotto, painopistealueiden huomioiminen valvonnassa, tarkastusten suunnittelu ja toteutunut ajankäyttö, arvio voimavarojen riittävydestä, henkilöstövoimavarojen kohdentuminen eri ympäristöterveydenhuollon toimialoille, syyt ja perustelut mahdollisista toteuttamatta jääneistä tavoitteista ja toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi sekä valvonnasta saadut tulot ja niiden kohdentuminen.

Ympäristöterveydenhuollon raportointi toteutetaan keskitettyjen tietojärjestelmien KUTI (elintarvikevalvonta), YHTI (terveydensuojelu) ja VYHA (ympäristöterveydenhuollon valvontayksikötietojen hallintajärjestelmään) avulla. Ympäristölautakunnan käsittelemä valvontasuunnitelman toteutuman arviointi toimitetaan VYHA:n kautta Lapin aluehallintovirastolle vuosittain maaliskuun loppuun mennessä. Aluehallintovirasto arvioi valvontasuunnitelmia sekä niiden toteutumista.

Valvonnan voimavarat ja niiden käyttö eri osa-alueille vuonna 2018

Vuonna 2018 ympäristöterveydenhuollon henkilöstövahvuus henkilötyövuosina on yhteensä 19,4 htv (terveysvalvonnan johtaja 1 htv, terveystarkastajat 8 htv, kaupungineläinlääkärit 9,4 htv sekä toimistosihiteeri 1 htv). Vakituksia virkoja on yhteensä 17,6 htv. Osa henkilöstöstä tekee osa-aikaista työtä, josta johtuen kokonaishenkilömäärä on yhteensä 22 hlö.

Virkanimike	Vastuualue	henkilötyövuodet
Terveysvalvonnan johtaja 1 htv	hallinto ja johtaminen sekä terveydensuojelu	1 htv
Terveystarkastajat 9 hlö / 8 htv	terveydensuojelu	4,6 htv
	elintarvikevalvonta	3,0 htv
	tupakka- ja lääkelain valvonta	0,4 htv
Eläinlääkärit 12 hlö / 9,4 htv	eläinlääkintä	7,6 htv
	valvontaeläinlääkäri	1,6 htv
	esimiestehtävät	0,2 htv
Toimistosihiteeri 1 htv	hallinto	1,0 htv
Yhteensä käytettävissä		19,4 htv

Terveysvalvonnan johtaja, terveystarkastajat, valvontaeläinlääkärit sekä toimistosihteeri työskentelevät yhdessä toimipisteessä Rovaniemellä. Eläinlääkintähuollon toimipisteet sijaitsevat jokaisessa kunnassa. Ranualla, Pellossa ja Kolarissa työskentelee yksi kaupungineläinlääkäri, Ylitorniolla kaksi osa-aikaista ja Rovaniemellä viisi kaupungineläinlääkäriä osa-aikaisesti kolmea virkaa hoitaen.

Terveysvalvonnan resurssit

Terveystarkastajien työpanosta on käytettävissä yhteensä 8 henkilötyövuotta, josta käytetään elintarvikevalvontaan noin 37 %, terveydensuojelun valvontaan 58 % sekä tupakkalain ja lääkelain valvontaan yhteensä noin 5 %. Lisäksi terveystarkastajan johtaja käyttää pienen osan työajastaan terveydensuojelun valvontaan.

Vuodelle 2018 on käytössä yksi määräaikainen terveystarkastajan lisävirka, mutta siitä huolimatta terveystarkastajan resurssit eivät riitä valvonnan suorittamiseen vaatimusten mukaisesti. Esimerkiksi elintarvikevalvontakohteista vain noin kolmannes saadaan tarkastettua vuoden aikana. Terveydensuojelussa resurssia kuluu paljon akuuttiin valvontaan, kuten sisäilmaongelmiin, eikä varsinaiseen suunnitelmalliseen valvontaan jää riittävästi resurssia.

Koulutussuunnitelma

Ammattitaidon ylläpitämiseksi henkilökunta pyrkii hankkimaan lisäkoulutusta sekä pysymään ajan tasalla uudesta lainsäädännöstä ja käytännöistä osallistumalla voimavarojen mukaan alan koulutukseen. Lisäksi terveystarkastajat käyvät erikoistumisaiheidensa mukaisissa koulutuksissa. Vuodesta 2016 lähtien työnantaja on rajoittanut koulutuksiin osallistumista kolmeen päivään vuodessa per työntekijä. Mikäli on tarpeellista osallistua useampaan koulutukseen, haetaan henkilöstöpäälliköltä poikkeuslupaa osallistumiseen.

Tietojärjestelmä

Kaikki kohteet ja erilaiset toimenpiteet kirjataan kohdekohtaisesti ympäristöterveydenhuollon käytössä olevaan Tervekuu-tietojärjestelmään. Ympäristöterveydenhuollon tietojärjestelmän valinnassa on huomioitu keskusviranomaisen rakentaman keskitetyn valvontatietojärjestelmän (KUTI-YHTI) käyttöönotto ja vaatimukset. Lausunto- ja tarkastuspyynnöt sekä vireille tulevat ilmoitukset, hakemukset jne. kirjataan myös Rovaniemen kaupungin asianhallintajärjestelmään CaseMiin.

Varautuminen erityistilanteisiin

Rovakaaren ympäristöterveydenhuollolla on koko yhteistoiminta-aluetta koskeva valmiussuunnitelma ympäristöterveydenhuollon erityistilanteita ja poikkeusoloja varten (laadittu 31.12.2014, päivitetty viimeksi 3.3.2016). Suunnitelmaan on siirretty ympäristöterveydenhuollon valmiussuunnitelmien tiedot yhteistoiminta-alueen kuntien erillisistä valmiussuunnitelmista. Em. Rovakaaren ympäristöterveydenhuollon valmiussuunnitelmaa ei ole käsitelty ympäristölautakunnassa. Rovaniemen ja Ranuan yhteistoiminta-aluetta koskeva suunnitelma on hyväksytty Rovaniemen kaupungin perusturvalautakunnassa 2008 ja Kolarin suunnitelma hyväksytty Kolarin sosiaali- ja terveyslautakunnassa 2003.

Valtioneuvoston asetuksen elintarvikkeiden ja veden välityksellä leviävien epidemioiden selvittämisestä ([1365/2011](#)) mukaisiin tartuntatautityöryhmiin Rovaniemen kaupungin sekä Ranuan, Ylitornion, Pellon ja Kolarin kuntiin on Rovakaaren ympäristöterveydenhuollosta nimettyä terveystarkastajan johtaja, kunnassa toimiva praktikkoeläinlääkäri ja yksi terveystarkastaja. Talousveden käyttöön liittyvissä erityistilanteissa tartuntatautityöryhmään kutsutaan lisäksi vesilaitoksen edustaja.

Viestintä

Tiedottaminen hoidetaan paikallisesti Rovaniemen kaupungin internet-sivujen sekä Lapin Radion ja Lapin Kansa-lehden kautta. Ranualla, Pellossa, Ylitorniolla ja Kolarissa tiedotetaan vastaavasti tarvittaessa kuntien internet-sivujen sekä kuntien tiedottamiseen valittujen paikallislehtien kautta (Ylitornio ja Pello: Meän Tornionlaakso, Ranua: Kuriiri, Kolari: Lou-nais - Lappi ja Kuukkeli). Tarvittaessa tiedotetaan myös muiden viestimien kautta. Viestintää harjoitetaan myös jokaisella tarkastuskäynnillä huoneistokohtaisesti sekä ympäristöterveydenhuollon toimistossa tapahtuvilla asiakaskäynneillä. Tiedotusta pyritään tehostamaan luomalla kontakteja toimijoiden kanssa yhteistyössä toimiviin tahoihin sekä ympäristöterveydenhuollon toimialojen kohderyhmien erityisellä koulutuksella ja opastuksella mahdollisuuksien mukaan. Erityis- ja häiriötilanneviestintä toteutetaan valmiussuunnitelman mukaisesti.

Rovakaaren ympäristöterveydenhuollon palvelut on kuvattu palvelutietovarantoon (PTV) ja julkaistu Suomi.fi –palvelussa ns. KaPA-lain veloitteen mukaisesti (Laki hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista 571/2016).

Valvonnan maksullisuus

Rovakaaren ympäristöterveydenhuollon maksutaksa on hyväksytty Rovaniemen kaupungin ympäristölautakunnassa viimeksi 25.1.2017. Taksa kattaa mm. kaikki ne toimenpiteet (suunnitelmallisista tarkastuksista, näytteenotosta sekä tutkimuksista), joista kunta lainsäädännön mukaan voi periä maksun. Maksu peritään myös valvontasuunnitelmaan sisältyvän tarkastuksen perusteella annettujen määräysten valvonnasta, kun määräysten antaminen perustuu säännösten noudattamatta jättämiseen. Kertyneet tulot kohdistetaan ympäristöterveydenhuollon valvonnan voimavarojen kehittämiseen.

ELINTARVIKEVALVONTASUUNNITELMA

Yleistä

Kunnan tulee laatia elintarvikelain 23/2006 (muutos 1153/2016) 48 §:n mukaisesti säännöllistä valvontaa koskeva kunnan elintarvikevalvontasuunnitelma siten, että valvonta on yleisten valvontaa koskevien vaatimusten mukaista, ehkäisee terveysvaaroja ja suojaa kuluttajia taloudellisilta tappioilta. Kunnan valvontasuunnitelmassa on otettava huomioon valtakunnallinen valvontaohjelma. Valvontasuunnitelma on tarkistettava tarvittaessa.

1.9.2011 voimaan tullut elintarvikelain muutos (352/2011) on muuttanut elintarvikevalvonnan luonnetta. Uuden elintarvikealan toimijan vastuu toimintaansa koskevien säädösten tuntemuksesta ja toiminnan säädöstenmukaisesta järjestämisestä kasvaa jälkivalvontapainotteisessa valvonnassa merkittävästi.

Tarkastusten sisällön määrittäminen

Rovakaaren ympäristöterveydenhuollon suorittamasta elintarvikevalvonnasta noin 75% on elintarvikehuoneistojen säännöllistä ja ennalta suunniteltua tarkastustoimintaa. Evira on julkaissut 2.12.2015 ohjeen Elintarvikehuoneiston riskiluokitus ja valvontatarpeen määrittäminen (10503/1). Ohjeen mukaiset kohdetyyppikohtaiset tarkastustiheydet ovat 0,35 – 3 kertaa vuodessa riskiluokituksesta riippuen.

Valvonnassa käydään läpi elintarvikehuoneiston toiminta, tilat ja omavalvonta kokonaisuudessaan, suuremmissa kohteissa jakaen kokonaisuus useammalle tarkastukselle. Seuranta-/jälkitarkastuksessa varmistetaan, että aikaisemmin todetut epäkohdat on poistettu ja korjauskehotuksia tai määräyksiä on noudatettu. Em. suunnitelmalliset tarkastukset tehdään Eviran Oiva-arviointiohjeiden mukaisesti ja valvontatiedot julkistetaan www.oivahymy.fi -sivustolla.

Pääsääntöisesti tarkastukset tehdään ilman ennakkovaroitusta. Omavalvontasuunnitelmaa ja sen toimivuutta arvioitaessa on kuitenkin elintarvikehuoneiston omavalvonnasta vastuussa oleva henkilö oltava paikalla, joten tällainen käynti sovitaan ennakkoon. Tarkastuksen perusteella voidaan tarvittaessa järjestää toimijan kanssa neuvottelu.

Säännöllisen elintarvikevalvonnan ulkopuolisia kohteita ovat erilaiset terveysvaaratilanteet kuten valitukset, ruokamyrkytysten selvitykset, torimyyntin ja tilapäismyyntin sekä kirpputorien elintarvikemyyntin valvonta.

Valvontakohteiden tarkastustiheys

Elintarvikehuoneistojen ja eläinperäisiä elintarvikkeita valmistavien laitosten tarkastusten sisältö ja tiheys riippuu arvioidusta riskistä sekä harjoitetun toiminnan laajuudesta ja laadusta. Tarkastustiheyden määrittämiseksi valvontakohteille tullaan jatkamaan vuoden 2018 aikana tarkastustiheyden määrittäystä ja riskiluokitusta Eviran ohjeen 10503/1 riskinarviointimallin mukaisesti. Tämän lisäksi kohteiden tarkastustiheydessä huomioidaan aiem-

pien Oiva-tarkastusten tulos. Kohdekohtaisen riskinarvioinnin perusteella voidaan tarkastustiheyttä nostaa tai alentaa 50 %. Käytännössä kuitenkin Rovakaaren ympäristöterveydenhuollossa on kohdemäärään nähden niin riittämättömät resurssit, että kohteiden tarkastustiheys alenee merkittävästi enemmän.

Hallinnollisten pakkokeinojen käyttö

Valvonnassa sovelletaan Eviran 9.3.2009 julkaistua pakkokeino-opasta (Eviran ohje 100011/1).

Näytteenotto ja näytteen tutkiminen

Näytteenotto ja tutkiminen ovat valvontamenetelmiä, joilla voidaan selvittää omavalvonnan toimivuutta sekä tuotteiden turvallisuutta ja vaatimustenmukaisuutta. Kunnan valvontaviranomaisen näytteenottoon kuuluvat omavalvonnan toimivuuden varmistamiseksi tarkastuskohtaisesti otetut näytteet, ruokamyrkytysten selvittämiseksi otetut näytteet, valitusnäytteet sekä projekteihin kuuluvat näytteet.

1) Kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto

Näytteenottoon vaikuttaa yrityksen omavalvonnan toimivuus, yrityksen itsensä ottamien omavalvontanäytteiden määrä ja näytetulokset. Myös yrityksen korjaavat toimenpiteet näytetulosten ollessa huonoja sekä korjaavien toimenpiteiden toimivuuden varmistus uusintanäyttein vaikuttavat kunnan toimesta otettavaan näytteenottoon.

Elintarvikehuoneistoista otetaan suunnitelman mukaisten tarkastusten yhteydessä näytteitä harkinnan perusteella tuotteista tai tuotantoympäristöstä. Näytteestä määritetään suppea mikrobiologinen laatu sekä mahdollisesti toiminnasta riippuen myös *Listeria monocytogenes* -bakteeri tuotteista ja tuotantoympäristöstä. Tuotantoympäristön puhtaustason arvioimiseksi voidaan tarkastuksilla tehdä myös heti luettavia pikatestejä.

Viranomaisnäytteenottoon vaikuttaa merkittävästi elintarvikehuoneiston omavalvontajärjestelmän toimivuus ja järjestelmään sisältyvän näytteenotto-ohjelman toteutuminen. Mikäli viranomaisnäytteitä otetaan korvaamaan toimijan puutteellista omavalvontanäytteenottoa, näytteenotto ja tutkimukset toteutetaan toimijan kustannuksella.

Resursseja varataan valitus-, ruokamyrkytys- ja vesiepidemianäytteitä varten. Viranomaisnäytteet tutkitaan laboratoriossa, joka täyttää kansainvälisen standardin SFS 17025 vaatimukset akkreditoidulla tai arvioiduilla menetelmillä. Näytteiden tutkimisessa hyödynnetään seuraavia laboratorioita:

- Net-Foodlab Borealis Oy, Tyvitie 6, 96190 Rovaniemi. borealis@netfood.fi. puh. 045 311 4818.
- ScanLab Oy, Tutkijantie 4 F, 90590 Oulu.

- elintarvikelaboratorio@ouka.fi, puh. 044 703 67 55
- Ahma ympäristö Oy, Teollisuustie 6, 96100 Rovaniemi, puh.040-1333 800 (vesitutkimukset)

Valtakunnalliseen valvontaohjelmaan sisältyvät valvontaprojektit

Vuosina 2015-2019 osallistutaan mahdollisuuksien mukaan EVIRAn ja aluehallintoviraston koordinoimiin elintarvikevalvontaprojekteihin. Eviran määrittelemät valvonnan painopistealueet on esitetty elintarvikeketjun monivuotisessa kansallisessa valvontasuunnitelmassa 2015-2019.

Mahdollisuuksien mukaan suoritetaan yksikön omia valvontaprojekteja, mm:

- Elintarvikehuoneistojen pintapuhtausnäyteprojekti vuosina 2016-2018
- Päiväkotien tarjoilukeittiöiden tarkastaminen hygieniavalvontaprojektin yhteydessä vuosina 2018 – 2019

Elintarvikevalvonta ja valvonnan suoritteet 2018

Liitteissä olevassa elintarvikevalvonnan tarkastussuunnitelmassa on esitetty elintarvikevalvonnan suunnitellut tarkastukset Rovakaaren ympäristöterveydenhuollon alueella vuonna 2018. Rovakaaren ympäristöterveydenhuolto pystyy tarkastamaan vain noin kolmanneksen yksikön elintarvikevalvontakohteista. Eviran määrittelemien elintarviketurvallisuuden mittareiden tavoitetasojen mukaan yhden henkilötyövuoden tarkastustavoite on 130 tarkastusta / vuosi. Pitkien välimatkojen takia Eviran tavoitetaso on Rovakaaren ympäristöterveydenhuollossa epärealistinen.

Suunnittelematon elintarvikevalvonta

Suunnittelematonta elintarvikevalvontaa ovat ennalta arvaamattomat tilanteet, toimijoiden ohjaus ja neuvonta, henkilökunnan kouluttautuminen ja erilaiset selvitykset jne. Ennalta arvaamattomat valvontatehtävät ovat uusien elintarvikehuoneistojen ilmoitusten käsittely ja tarkastus, elintarvikelain piiriin kuuluvan muun ilmoituksenvaraisen toiminnan ilmoitusten käsittely, eläinperäisiä elintarvikkeita käsittelevien laitosten hyväksyminen, erilaiset terveysvaaratilanteet (pääasiassa ruokamyrkytykset), asiakasvalitukset ja torien elintarvikemyynnin valvonta

TERVEYDENSUOJELUN VALVONTASUUNNITELMA

Yleistä

Kunnan tulee terveydensuojelulain (763/1994, muutos 942/2016) mukaan laatia ja hyväksyä säännöllistä valvontaa koskeva terveydensuojelun valvontasuunnitelma. Valvonnan tulee olla laadukasta, riskiperusteista ja terveyshaittoja ehkäisevää. Kunnan valvontasuunnitelmassa tulee ottaa huomioon valtakunnallinen valvontaohjelma paikallisten tarpeiden mukaisesti. Valvontasuunnitelma on tarkistettava tarvittaessa.

Rovakaaren Ympäristöterveydenhuollon terveydensuojelun valvontasuunnitelma vuosille 2015-2019 on laadittu terveydensuojelulain 6 §:n ja Valviran laatiman valtakunnallisen terveydensuojelun valvontaohjelman mukaisesti.

Suunnitelmassa tulee ohjelman mukaan huomioida valvontatehtävien lisäksi muut tehtävät, kuten lausuntojen antaminen muille viranomaisille, erityistilannesuunnitelman laatiminen, toimiminen terveydensuojeluasioiden asiantuntijana, neuvonta- ja ohjaus (mm. koulutustilaisuudet) sekä toiminnan kehittäminen. On myös varauduttava siihen, että tietojärjestelmätyö ja maakuntauudistus vaikuttavat valvontayksiköiden toimintaan ohjelmakauden aikana.

Useimmat terveydensuojelulain mukaiset valvontakohteet vaativat joko viranomaisen hyväksynnän tai ovat ilmoituksenvaraisia. Terveydensuojeluviranomainen antaa ilmoituksen käsittelystä todistuksen tai tekee hakemusta koskevan päätöksen, jolloin toiminta pääosin tulee suunnitelmallisen valvonnan kohteeksi. Myös ne terveydensuojelulain mukaiset toiminnot, jotka eivät ole olleet ilmoitusvelvollisuuden piirissä tai joilta ei ole edellytetty hyväksyntää (talousvettä toimittava laitos) ennen nykyistä terveydensuojelulakia, kuuluvat suunnitelmallisen valvonnan piiriin. Näiltä kohteilta on perusteltua vaatia ilmoitus, mikäli esim. toiminnanharjoittaja vaihtuu tai tiloissa ja/tai toiminnassa tapahtuu olennaisia muutoksia.

Ilmoitusten ja hakemusten käsittelystä peritään hyväksytyyn maksutaksan mukainen käsittelymaksu; em. ilmoituksen ja hakemuksen perusteella annettujen määräysten valvonnasta peritään käytetyn työajan mukainen maksu. Terveyshaitan toteamiseksi tehty ensimmäinen tarkastuskäynti on maksuton. Muun tahon kuin viranomaisen pyytämästä lausunnosta tai selvityksestä peritään maksu todellisten kustannusten mukaan. Muu ei säännöllinen valvonta on maksutonta.

Valvontakohteiden tarkastustiheys ja riskinarviointi

Valvira keskusviranomaisena on määritellyt terveydensuojelulain mukaisille suunnitelmallisen valvonnan kohteille riskeihin perustuvan yleisen tarkastustiheyden kohdetyyppikohtaisesti. Riskinarviointi perustuu toiminnan aiheuttamiin terveysuhkiin tai valvottavan tilan olosuhteisiin, joista voi aiheutua terveyshaittaa. Terveydensuojelulaissa on otettu erilaisten toimintojen ja huoneistojen osalta riskit huomioon siten, että luetellut toiminnat ja huoneistot on saatettu ilmoituksenvaraisuuden piiriin (TsL 13 §) ja talousvettä toimittavat laitokset ennakkohyväksynnän piiriin (TsL 18 §). Valvira on julkaissut terveydensuojelun valvontaohjeiston, jossa on ohjeita valvontatarpeen arvioinnista. Kohdekohtaista riskinarviointia voidaan nostaa tai alentaa 50 %:lla tarkastustulosten perusteella.

Tarkastukseen käytettävä aika

Valvontakohdetyypin tarkastukseen käytettävän ajan arvioimiseksi on otettu huomioon tarkastuksen tarkoitus, tarkastuksen valmistelu, tarkastuksen sisältö sekä tarkastuskertomuksen laatiminen.

Kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto, mittaukset ja tutkimukset

Talousveden laatuvaatimukset ja näytteenotto on määritelty seuraavissa säädöksissä:

- STM:n asetus (1352/2015) talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista
- STM:n asetus (401/2001) pienten yksiköiden talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista.

Talousvettä toimittavan laitoksen näytetulokset raportoidaan vedenjakelualueen tarkkuudella.

Talousvesinäytteet otetaan terveystoimiston ja vesilaitoksen laatiman näytteenottosuunnitelman mukaisesti.

Uimavesien laatuvaatimukset ja näytteenotto on määritelty seuraavissa säädöksissä:

- STM:n asetus (315/2002) uimahallien ja kylpylöiden allasvesien laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista
- STM:n asetus (710/2014) pienten yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta
- STM:n asetusta (711/2014) yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta sovelletaan EU:lle raportoitavien uimarantojen valvontaan.

Yleisistä uima-altaista näytteet otetaan laitospöytäkirjassa valvontatutkimusohjelmassa olevan näytteenottosuunnitelman mukaisesti.

Uimarantojen uimavesinäytteet otetaan ympäristöterveydenhuollon laatiman näytteenottosuunnitelman mukaisesti.

Talous- ja uimavesinäytteiden oton voi Valviran ohjeistuksen mukaan suorittaa muukin kuin terveys- ja ympäristöterveysviranomaisen. Kunnan terveys- ja ympäristöterveysviranomaisen on kuitenkin varmistettava näytteiden ottajan pätevyys. Näytteenottajan on tunnettava vesinäytteenottoon liittyvät yleiset periaatteet.

Suosittelavinta olisi, että näytteenottajalla on ympäristönäytteenottajan henkilösertifiointi (erikoistumisalana talous- ja uimavedet), mutta näytteenottajan pätevyys voidaan katsoa riittäväksi myös silloin, kun toiminnanharjoittajan näytteenottajalla on voimassa oleva vesityökortti (talous- tai uimavesi) ja riittävästi kokemusta oman alansa näytteenotosta sekä mielellään perehdytys sertifioinnin suorittaneen henkilön toimesta. Ulkopuolisen asiantuntijan (esim. laboratorio) pätevyys voidaan katsoa riittäväksi silloin, kun näytteenottajalla on ympäristönäytteenottajan henkilösertifiointi (erikoistumisalana talous- ja uimavedet).

Sisäilmatutkimuksen voi terveydensuojeluviranomainen teettää vain terveydensuojelulain 49 §:n mukaisilla ulkopuolisilla asiantuntijoilla. Nämä henkilöt ovat STM:n nimeämän toimijan sertifioimia henkilöitä (säädetään tarkemmin ns. asumisterveysasetuksessa 545/2015). Kunnan viranomaisen ei enää tarvitse itse arvioida ulkopuolisen asiantuntijan pätevyyttä.

Jos näytteenoton suorittaa terveystarkastaja, laskutetaan toimijaa näytteenotosta ympäristöterveydenhuollon hyväksytyin maksutaksan mukaisesti. Terveydensuojelulain 26-27 §:n mukaisen terveyshaitan toteamiseksi tehdystä mittauksesta ja näytteenotosta peritään kustannusten mukainen maksu maksutaksan mukaisesti.

Muu suunnitelmalliseen valvontaan liittyvä näytteenotto voidaan kohdistaa tarpeen mukaan esimerkiksi valvontakohteen siivoustoiminnan omavalvonnan toimivuuden ja siivouksen tehokkuuden tarkistamiseen puhtausnäyttein. Puhtausnäytteitä voidaan ottaa mm. saunoista, pesutiloista, wc-tiloista, kauneushoitoloista (esim. välineet) ja muista ihonkäsitteilyhuoneistoista (välineet, tekstiilit). Myös sisäilman laatua voidaan tarvittaessa selvittää erilaisilla näytteenotoilla ja mittauksilla.

Näytteenottosuunnitelma

Valvontasuunnitelman mukainen näytteenotto vuodelle 2018:

- Talousveden valvontatutkimusohjelman mukaisia näytteitä n. 300
- Uima-allasvesinäytteitä n. 320
- Uimarantavesinäytteitä n. 68
- Terveydellisten olojen valvonnan yhteydessä puhtausnäytteitä n. 50
- Päiväkotien valvontaprojektissa pintapuhtausnäytteitä n. 400

Laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu

Ahma Ympäristö Oy, ScanLab Oy, Ramboll Analytics, Nab Labs Oy, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos THL, Työterveyslaitos Kemian laboratorio sekä Turun yliopiston aerobiologian laboratorio.

Viranomaisvalvontaa varten otetut näytteet on tutkittava Eviran hyväksymässä laboratoriossa. Vesivälitteisten epidemioiden yhteydessä voidaan käyttää myös muita kuin Eviran hyväksymiä laboratorioita, esimerkiksi tutkittaessa patogeeneja.

Painopisteet vuosina 2015-2019

Terveydensuojelun painopisteiden avulla kohdennetaan resursseja suunnitelmallisesti ja riskiperusteisesti sekä huomioidaan lainsäädäntömuutoksista aiheutuvat haasteet. Valvonnan resurssit tulisi kohdistaa riskinarvioinnin perusteella erityisesti kohteisiin, joissa on toistuvasti esiintynyt ongelmia.

Valviran kunnille asettamat painopisteet:

Talousvesi

Ohjelmakausi 2015-2019

- Talousvettä toimittavien laitosten valvontatutkimusohjelmien päivittäminen ja näytemäärien saattaminen asetuksen mukaiseksi.
- Valvontayksikön oman vesihuollon erityistilannesuunnitelman laatiminen.
- Talousveden laatuun vaikuttavien riskien arviointi ja hallinta yhdessä talousvettä toimittavan laitoksen kanssa.

Kauneushoitola tai muu ihonkäsittely

Ohjelmakausi 2015-2019

- Ihon läpäisevien toimintojen valvominen (esim. tatuointi, lävistykset, kuppaus).

Terveydellisten olojen valvonta

Ohjelmakausi 2015-2019

- Laadukkaat sisäilmaselvitykset:
  - edistetään ulkopuolisten asiantuntijoiden hyödyntämistä sisäilmaselvityksissä (mm. koulut, päiväkodit, yksityiset asunnot)
  - koulujen yhteistarkastukset eri tahojen kanssa

Sidosryhmät

Ohjelmakausi 2015-2019

- Terveydensuojelun huomioiminen suunnittelussa ja päätöksenteossa (kaava, ympäristölupa jne.) *Ympäristöstä aiheutuvien terveyshaittojen arvioinnin on sisällyttävä kaikkeen suunnitteluun ja päätöksentekoon. Tällaisia suunnitelmia ja hankkeita ovat mm. kaavoitus, ympäristöluvat, ympäristövaikutusten arviointimenettelyt sekä erilaiset rakennushankkeet, jne.*

Tietojärjestelmä

Kaikki kohteet ja niissä tehdyt valvontatoimenpiteet kirjataan kohdekohtaisesti ympäristöterveyshuollossa käytössä olevaan Tervekuu-valvontakohdetietojärjestelmään, josta ne siirretään myös valtakunnalliseen YHTI-tietojärjestelmään Valviran ja Tukesin 14.1.2014 antaman ns. YHTI-määräyksen mukaisesti. Samaan järjestelmään kirjataan myös muu terveydensuojelulain mukainen viranomaistoiminta (ilmoitusten ja hakemusten käsittely, asumisterveysasiat, lausunnot, selvitykset, katselmukset, kouluttaminen, asiantuntijatehtävät jne.).

Lausuntopyynnöt sekä vireille tulevat ilmoitukset, hakemukset kirjataan myös Rovaniemen kaupungin asianhallintajärjestelmään CaseMiin.

Raportointi

Yleisessä osiossa kuvatun YHTI-raportoinnin lisäksi yli 1000 m³ päivässä talousvettä toimitavien laitosten ja EU-uimarantojen uimavesien tiedot toimitetaan aluehallintovirastolle talousvesien osalta seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä ja uimavesien osalta syyskuun loppuun mennessä Valviran taulukoilla tai YHTI-järjestelmän kautta Valviran ohjeistuksen mukaisesti.

TUPAKKALAIN MUKAINEN VALVONTASUUNNITELMA

Johdanto

Tupakkalain (549 / 2016) 84 § 1 momentin mukaan kunnan tulee laatia ja hyväksyä säännöllistä valvontaa koskeva tupakkalain valvontasuunnitelma siten, että valvonta on laadukasta, säännöllistä ja terveyshaittoja ehkäisevää. Tupakkalain 83 § 2 momentin mukaan kunnan valvontasuunnitelmassa tulee ottaa huomioon myös valtakunnallinen tupakkalain valvontaohjelma. Tämä tupakkalain suunnitelma on osa kunnan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmaa vuosille 2015–2019.

Valvontasuunnitelmaan kirjataan tupakkalain säännöllinen valvonta, joka on mahdollista suunnitella etukäteen. Tupakkalain suunnitelmallista valvontaa on yksinkertaistettu ohjelmakaudelle 2015 - 2019. Suunnitelmallisen valvonnan kohteita ovat esimerkiksi:

- tupakointitilalliset ravintolat
- tupakkatuotteiden, tupakointivälineiden ja nikotiininesteiden myyntipaikat
- tupakkatuotteiden tukkumyyntipaikat

Kunnan on lisäksi varattava riittävästi työaika- ja henkilöresursseja tupakkalain säännöllisen valvonnan lisäksi myös muuhun tupakkalain valvontaan. Tällaista muuta valvontaa voivat olla erilaiset yllättävät valvontatapaukset, joita ei ole mahdollista sisällyttää etukäteen valvontasuunnitelmaan. Kyseeseen voivat tulla esimerkiksi valitukset, jotka koskevat tupakan myyntiä alaikäisille, myyntiluparikkomuksia, tupakan mainontaa tai tupakointikieltojen rikkomista. Voimavaroja edellyttävät myös kunnan viranomaisten toiminta tupakkalain asiantuntijoina, vähittäismyyntilupahakemusten käsittely sekä tupakkalain 79 §:n mukaisten tupakointikieltojen valmistelu lautakuntakäsittelyä varten. Valvontasuunnitelman mukaan tupakkalain valvonnan yhteydessä suoritetaan myös nikotiinivalmisteiden valvontaa lääkelain (395/1987, muutos 22/2006) mukaisesti.

Kunnan tupakkalain mukaiset valvontatehtävät

Tupakkalain 84 § 1 momentin mukaan kunta valvoo alueellaan tupakkalain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista. Kunnan alueella tupakkalain mukaisista tehtävistä huolehtii kunnan määräämä toimielin. Rovaniemen kaupungissa sekä Ranuan, Pellon, Kolarin ja Ylitornion kunnissa tupakkalain mukaisena toimielimenä toimii Rovaniemen kaupungin ympäristölautakunta. Toimielin voi siirtää toimivaltaansa alaiselleen viranhaltijalle. Toimielimellä ei kuitenkaan ole oikeutta siirtää valvontasuunnitelman hyväksymistä koskevaa toimivaltaansa alaiselleen viranhaltijalle.

Tupakkalain 86 § 1 momentin mukaan kunnan tulee omasta aloitteestaan tai tehtyjen ilmoitusten perusteella suorittaa tupakkatuotteiden varastointi- ja myyntipaikkojen tarkastuksia sekä valvoa tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden myyntiä ja sijoittelua myyntipisteessä, tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden myynnin omavalvontaa, tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden mainontaa ja muuta myyntinedistämistoimintaa samoin kuin tupakointikieltojen ja -rajoitusten noudattamista toimialueellaan. Jos tarkastuksessa tai muutoin havaitaan säännösten vastaista toimintaa, kunnan tulee tupakkalain 96 § 1 momentin mukaan

kieltää kyseinen toiminta. Kunta voi lisäksi ilmoittaa asiasta tilanteesta riippuen joko viralliselle syyttäjälle tai Valviralle.

Tupakkalain 44 § 1 momentin mukaan tupakkatuotteita ja nikotiininesteitä saa myydä tai muutoin luovuttaa vain myyntipaikan sijaintikunnan myöntämän vähittäismyyntiluvan perusteella.

Valvonnan maksullisuus

Tupakkalain 90 § mukaan kunnan on perittävä tupakkatuotteiden myyntiluvan hakijalta myyntiluvasta hyväksymänsä taksan mukainen maksu. Lisäksi kunnan on perittävä tupakkalain 91 § mukainen myyntiluvan haltijalta myynnin valvonnasta ja valvontaan liittyvistä toimenpiteistä vahvistamansa taksan mukainen vuosittainen myyntipistekohtainen valvontamaksu.

Lisäksi kunnan on perittävä toiminnanharjoittajalta maksu 105 § tarkoitettuun kunnan valvontasuunnitelmaan sisältyvän tarkastuksen perusteella annettujen määräysten valvonnasta silloin, kun määräysten antaminen perustuu tämän lain säännösten noudattamatta jättämiseen.

Valvonnan painopistealueet

Tupakkalain valvonnan painopisteiden avulla kohdennetaan resursseja suunnitelmallisesti ja riskiperusteisesti sekä huomioidaan mahdollisista lainsäädäntömuutoksista aiheutuvat uudet haasteet. Tupakkalain valvontaohjelmassa 2015 - 2019 painopistealueet määritellään erikseen tupakointikieltoihin ja -rajoituksiin sekä tupakkatuotteiden, tupakointivälineiden, tupakan vastikkeiden ja tupakkajäljitelmiä myyntiin ja mainontaan. Painopistealueet pyritään huomioimaan paikallisessa valvonnassa.

Tupakointikiellot ja -rajoitukset

Tupakointi on tupakkalain mukaan pääsääntöisesti kielletty sisätiloissa, jotka ovat yleisön, työntekijöiden tai asiakkaiden käytössä. Tupakointi voidaan kuitenkin sallia tällaiseen sisätilaan rakennetussa erillisessä tupakointitilassa, joka on hyväksytty tupakointiin maankäyttö- ja rakennuslain nojalla. Tällöin on kuitenkin huolehdittava siitä, ettei tupakansavu pääse kulkeutumaan alueelle, jolla tupakointi on kielletty. Tupakointitila ei saa olla sellaisen sisätilan yhteydessä, joka on pääasiassa alle 18-vuotiaiden käytössä. Ravintoloiden tupakointitilalle on säädetty tupakkalain 77 §:ssä lisävaatimuksia muun muassa tupakointitilan koon osalta.

Ravintoloiden tupakointitiloja koskeva sääntely tuli voimaan vuonna 2007. Vanhimmat tupakointitilat ovat näin ollen saavuttaneet 10 vuoden iän. Tupakointitilojen toimivuuden kannalta on olennaista, että tiloja on huollettu tarvittavin väliajoin. Ravintoloiden tupakointitilojen valvonnassa on olennaista kiinnittää huomiota tupakointitilan omavalvontavelvoitteiden toteutumiseen, laitteiston huoltoon sekä toimivuuteen. Tupakointilasta ei saa levitä savua niihin tiloihin, joissa tupakointi on kielletty. Ravintoloiden tupakointitilat ovat tämän vuoksi tupakointikieltojen ja -rajoitusten valvonnassa painopistealueina vuosina 2018-2019.

Toimintavuosi	2015	2016	2017	2018	2019
Tupakointikiellot ja -rajoitukset		Ulkoalueilla järjestettävät yleiset tilaisuudet		Ravintoloiden tupakointi-tilat	

Myynti ja mainonta

Vuonna 2016 voimaan tulleen tupakkalain soveltamisala laajeni koskemaan tupakkatuotteiden lisäksi myös sähkösavukelaitteita, niissä käytettäviä nesteitä (nikotiinillisiä ja nikotiinittomia) sekä poltettavaksi tarkoitettuja kasviperäisiä tuotteita (esim. yrttisavukkeita, vesi-piipputupakkaa). Toiminnanharjoittajan näkökulmasta lakimuutos on lähtökohtaisesti tarkoittanut merkittäviä muutoksia toiminnan järjestämiseen, etenkin niiden tuotteiden osalta, jotka ovat tulleet uutena tupakkalain soveltamisalan piiriin. Tämän vuoksi tupakkalain valvontaohjelman painopistealueina myynnin ja markkinoinnin osalta ovat erikoisliikkeet, jotka myyvät lähes yksinomaan tupakkalaissa tarkoitettuja tuotteita.

Toisena merkittävänä osa-alueena myynnin ja markkinoinnin kannalta ovat tupakkalain alaisten tuotteiden vähittäismyyntipakkaukset. Uudessa tupakkalaissa vähittäismyyntipakkauksen ominaisuuksia säädellään erittäin yksityiskohtaisesti. Muuttunut sääntely koskee pääsääntöisesti kaikkia uuden tupakkalain piirissä olevia tuotteita ja niiden vähittäismyyntipakkauksia. Vähittäismyyntipakkaukset ovatkin toisena painopistealueena vuosina 2018-2019 myynnin ja markkinoinnin valvonnassa.

Toimintavuosi	2015	2016	2017	2018	2019
Myynti ja mainonta	Tupakan vastikkeiden ja tupakkajäljittelmien mainonnallinen esillepano			Erikoisliikkeet sekä vähittäismyyntipakkaukset	

Valvontaprojektit

Tupakkalaki on muuttunut vuonna 2016. Tämän vuoksi tupakkalain valvontaa koskevat mahdolliset valtakunnalliset valvontaprojektit järjestetään valvontaohjelmakauden 2015 - 2019 loppupuolella. Valvira tiedottaa mahdollisista valvontaprojekteista erikseen. Valvontaprojekteihin osallistutaan mahdollisuuksien mukaan.

Tarkastukset ja pakkokeinot

Tarkastukset suoritetaan yleensä samanaikaisesti muiden ympäristöterveyden tarkastusten kanssa. Tupakkalain ja lääkelain tarkastuksesta ilmoitetaan kohteeseen etukäteen tarkastuksen toimivuuden varmistamiseksi ja hallintolain (434/2003, 39 §) mukaisesti, jollei ilmoitus vaaranna tarkastuksen tarkoitusta. Tarkastuksesta kirjoitetaan tarkastuskertomus, joka lähetetään toimijalle tiedoksi toimenpiteitä varten: tarkastuskertomus voi sisältää huomautuksia ja toimenpidekehotuksia.

Valvontaohjelman mukaisia tarkastuksia ovat säännöllisen valvonnan tarkastukset ja niiden uusintatarkastukset sekä valvontaprojektitarkastukset. Suunnittelemattomat tarkastukset (mm. lupakäsittelyyn tai valituksiin liittyvät tarkastukset ja ennakkotarkastukset) ovat maksuttomia.

Uusintatarkastuksessa tarkastetaan kiireellistä korjausta tarvittavien puutteiden korjaukset. Valvontasuunnitelmaan sisältyvän tarkastuksen perusteella annettujen määräysten valvonta on maksullista, mikäli määräysten antaminen on johtunut tupakkalain säännösten noudattamatta jättämisestä.

Tupakkatuotteiden vähittäismyyntipaikassa tarkastettavia asioita ovat tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden myynti ja tupakkatuotteiden myyntilupaan liittyvät asiat, omavalvonta sekä tupakan, tupakkatuotteiden, tupakointivälineiden ja tupakkajäljitelmiä mahdollinen mainonta. Samalla tarkastuskerralla myyntipaikassa tarkastetaan myös nikotiinivalmisteen myynti.

Tupakointikieltojen ja -rajoitusten valvontatarkastuksilla varmistetaan, että tupakkalain 74, 76 ja 77 § mukaisia tupakointikieltoja noudatetaan. Ravintoloissa tarkastus voidaan tehdä päivällä normaalina virka-aikana, ellei kysymyksessä ole ilta- tai yöravintola.

Jos tarkastuksessa tai muutoin havaitaan säännösten vastaista toimintaa, kunnan viranomaisen voi tupakkalain 96 § 1 momentin mukaan kieltää kyseisen toiminnan. Kunta voi lisäksi ilmoittaa asiasta tilanteesta riippuen joko viralliselle syyttäjälle tai Valviralle. Ellei lainvastaista toimintaa lopeteta vapaaehtoisesti, kunnan viranomaisen voi asettaa kiellon tehosteeksi 105 § mukaisen uhkasakon. Valvira voi ryhtyä tupakkalain edellyttämiin toimenpiteisiin, jos tupakkalain vastainen mainonta tai muu myynninedistäminen on toteutettu koko maassa taikka samanaikaisesti usean kunnan tai aluehallintoviraston alueella.

Riskinarviointi, tarkastustiheys ja tarkastukseen käytettävä aika

Valvontasuunnitelma on laadittava valvontatarpeen mukaan. Valvontakohdetyypin tarkastukseen keskimääräisesti käytettävään aikaan sisältyy tarkastuksen valmistelu, tarkastuksen sisältö sekä tarkastuksen kertomuksen laatiminen. Voimavarojen suunnittelussa on otettava huomioon myös matka-aika, mutta matkat valvontakohteeseen ja takaisin eivät sisälly tarkastukseen käytettävään aikaan.

Riskinarvioinnin perusteella kohdekohtaista tarkastustiheyttä voidaan nostaa tarpeelliseksi katsotulla määrällä tai vähentää enintään puoleen valvontaohjelmassa määritellystä kohde-tyyppikohtaisesta tarkastustiheydestä (ellei tiheys ole jo pienempi kuin 0,5/v). Riskiä lisääviä tekijöitä voivat olla esimerkiksi:

- valvontahistoriasta ilmenevät aiemmat rikkomukset taikka muulla tavoin ilmenevä kielteinen tai piittaamaton suhtautuminen tupakkalain säännöksiin
- omavalvonnan puutteellisuus
- myyntipaikan läheisyys suhteessa oppilaitoksiin tai muihin alle 18-vuotiaiden suosimiin paikkoihin
- tietty ajankohta (esimerkiksi alaikäisten yritykset ostaa tupakkatuotteita lisääntyvät yleensä syksyisin koulujen alettua)
- tupakansavulle altistuvien ihmisten suuri määrä ja mahdollinen erityisryhmä (lapset, nuoret, vammaiset, sairaat)

LIITTEET

Ympäristöterveysvalvonnan keskeiset toimenpiteet vuonna 2018

Yhteiset

- Kohteiden KUTI/YHTI tietojen päivittäminen, VATIn valmistelu
- Eviran ohjeen 10503/1 mukaisen riskinarviointimallin käyttöönotto
- Maakuntaudistuksen valmistelu

Elintarvikevalvonta

- Maidontuotantotilojen hygieniatarkastukset, ns. navettatarkastukset Ranualla, Ylitoriolla, Pellossa ja Kolarissa
- Eläinperäisiä elintarvikkeita käsittelevien laitosten omavalvonnan ja viranomaisvalvonnan näytteenotto
- Luonnontuotteiden jalostuksen valvonnan tehostaminen
- Valvontaa suunnataan elintarvikkeiden valmistukseen

Terveydensuojelu

- Päiväkotien valvontaprojekti
- Talousvesi
  - Rovakaaren ympäristöterveydenhuollon vesihuollon häiriötilannesuunnitelman laatimisen jatkaminen
  - Valvontatutkimusohjelmien päivittäminen sekä valvonnan ja näytemäärien saattaminen asetuksen mukaiseksi
  - Talousveden laatuun vaikuttavien riskien arviointi ja hallinta yhdessä talousvettä toimittavien laitosten kanssa
- Yhteisten toimintatapojen kehittäminen sisäilmatutkimuksissa

Tupakkavalvonta

- Asuntoyhteisöjen tupakointikieltohakemusten käsittely

Elintarvikevalvonnan tarkastussuunnitelma vuodelle 2018

Toimintaluokka	Suunnitelmallisen valvonnan kohteiden lukumäärä	Suunniteltu tarkastusten määrä v.2018
Elintarvikkeiden valmistus - eläinperäisiä elintarvikkeita käsittelevät laitokset	19	18
Elintarvikkeiden valmistus - leipomot ja muu valmistus	46	17
Elintarvikkeiden myynti	139	36
Elintarvikkeiden tarjoilu	593	250
Elintarvikkeiden kuljetukset	30	0
Elintarvikkeiden varastointi	6	0
Kontaktimateriaalitoiminta	13	0
Vähäriskinen toiminta elintarvikehuoneistossa	2	0
Alkutuotanto	94	42
Yhteensä	942	363

Terveydensuojelun tarkastussuunnitelma vuodelle 2018

Toimintaluokka	Suunnitelmallisen valvonnan kohteiden lukumäärä	Suunniteltu tarkastusten määrä v. 2018
Majoitustoiminta, majoitushuoneistot	135	3
Liikunta ja virkistystoiminta; yleiset uimarannat, uimahallit, kylpylät ja yleiset altaat, kuntosalit, liikuntatilat ja yleiset saunat.	103	49
Sosiaalihuollon palvelut; lasten päiväkodit ja vastaavat	88	40
Sosiaalihuollon palvelut; sosiaalihuollon toimintayksiköt	124	20
Kokoontuminen; lasten ja nuorten kohteet	52	7
Opetustoiminta	87	15
Kauneudenhoitoa ja ihon käsittelyä suorittavat laitokset ja huoneistot	41	6
Talousveden toimittaminen	140	34
Yhteensä	770	174

Tupakoinnin ja tupakan myynnin valvonnan tarkastussuunnitelma vuodelle 2018

Toimintaluokka	Suunnitelmallisen valvonnan kohteiden lukumäärä	Suunniteltu tarkastusten määrä v. 2018
Tupakointikiellot ja -rajoitukset; Ravintola tai muu ravitsemisliike, jossa on erillinen tupakointitila	10	0
Tupakkatuotteiden myynti, mainonta ja esilläpito	155	60
Yhteensä	165	60